

Katowice dn. 25 października 2024

Prof. dr hab. Anna Zwierzchowska
Akademia Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach

**RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ NA STOPIEŃ NAUKOWY DOKTORA NAUK
MEDYCZNYCH I NAUK O ZDROWI MGR ZOFII KASIŃSKIEJ
PT. „URAZY SPORTOWE W AMPFUTBOLU”**

Zgodnie z decyzją z dn. 20 września 2024r. Kapituły Kolegium Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu zostałam wyznaczona do recenzji rozprawy doktorskiej Pani magister Zofii Kasińskiej pt. „URAZY SPORTOWE W AMPFUTBOLU” pod kierunkiem prof. dr hab. Tomasza Tasiemskiego.

Informacje ogólne

Przedstawiona do recenzji dysertacja doktorska opracowana została na podstawie cyklu czterech publikacji powiązanych tematycznie pod wspólnym tytułem „Urazy sportowe w ampfutbolu” o **łącznej wartości punktów MEiN: 257; IF: 5,0001**. A to, co w mojej opinii jest znaczące, to że we wszystkich wskazanych do oceny publikacjach mgr Zofia Kasińska jest pierwszym autorem.

1. Kasińska Z., Tasiemski T. (2016). Ampfutbol w praktyce i w badaniach naukowych. *Postępy Rehabilitacji*, 30 (4), 55–66. **Punktacja MEiN: 8**
2. Kasińska Z., Tasiemski T. (2017). Determinants of sports injuries in amputee football: Initial analysis. *Trends in Sport Sciences*, 24 (2), 73–79. **Punktacja MEiN: 9**
3. Kasińska Z., Urbański P.K., Tasiemski T. (2022). Sports injuries among players of the Polish National Team in amputee football in the annual training cycle. *Journal of Human Kinetics*. 81 (1):211. <https://doi.org/10.2478/hukin-2022-0021>. **Punktacja MEiN: 140; IF: 2,300**
4. Kasińska Z., Tasiemski T., Zwierko T., Lesiakowski P., Grygorowicz M. (2024). The usefulness of balance test in preseason evaluation of injuries in amputee football players: a pilot prospective observational study. *PeerJ*, 12:e16573 <https://doi.org/10.7717/peerj.16573>. **Punktacja MEiN: 100; IF: 2,700**

Dalej w tekście recenzji odnosić się będę w kolejności numerycznej cyklu publikacyjnego

Wprawdzie czytając przedstawioną do oceny dysertację wraz z załącznikami w tym kolejne publikacje naukowe współautorstwa mgr Zofii Kasińskiej zostaje pewien niedosyt ze względu na brak oświadczeń autorów o ich szacowanym udziale zarówno ilościowym jak i niewymiernie szacowanym jakościowym w przedstawionym do oceny cyklu artykułów. Dlatego też, na wstępie mojej opinii, nie umniejszając merytorycznej wartości przedstawionej do oceny dysertacji doktorskiej z cyklu publikacji naukowych i zaangażowaniu pani Magister uważam, że warto tę kwestę wyjaśnić przed kolejnym etapem postępowania doktorskiego. Niewątpliwie fakt pozostawania pierwszym autorem przemawia za większościami udziałem ilościowym i jakościowym pani Magister. Jednak tylko **w jednej z czterech** wskazanych do recenzji prac, gdzie wydawnictwo wymagało oszacowania jakościowego wkładu autorów jest zawarta informacja o udziale w powstaniu artykułów (konceptualizacja problemu, zbieranie i analizowanie materiału, rozwiązywania statystyczne, wnioskowanie etc.), co dla recenzenta stanowi istotną informacją, nawet jeśli brak jest określenia ilościowego w (%). A zatem, uważam za zasadne wyjaśnienie tej kwestii na dalszym etapie procedowania doktorskiego. W mojej opinii, tak jak właściwe jest, iż współautorem artykułów, które są przedstawiane do oceny jako dysertacja doktorska zwykle jest Promotor tak, kwestia zaangażowania kolejnych współautorów już nie jest tak jednoznaczna, chyba że są to eksperci – konsultanci, badacze tematu zespołu projektowego. Bowiem, dla recenzenta, istotne jest aby zgodnie z wymaganiami ustawodawcy dokonać oceny w myśl *art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 .r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 l., poz. 1789)* „cyklu spójnych tematycznie publikacji, który stanowi rozprawę doktorską przygotowaną pod opieką promotora i powinien on stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego (***i tu recenzent nie ma wątpliwości***) oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej”. A zatem w tej sytuacji najbardziej problematyczne jest właśnie wykazanie umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, zakładając że wiedzę teoretyczną można zweryfikować podczas obrony pracy doktorskiej. Równocześnie uznaję, że fakt przekazania przez Kapitułę Kolegium Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu do dalszego etapu procedowania doktorskiego i zlecenia mi oceny dysertacji doktorskiej z cyklu publikacji spełnia stawiane wymogi formalne. Natomiast mój wniosek o uzupełnienie oświadczeń

udziału ilościowego jest podyktowany przede wszystkim życzliwością i dbałością o transparentność w postępowaniu.

Układ pracy

Rozprawa została podzielona na 8 rozdziałów wraz z podrozdziałami i 2 załącznikami. Układ dysertacji jest poprawny metodologicznie z właściwą dla pisania prac naukowych metodologią. Przyjęty układ pracy powoduje, że recenzent zapoznaje się z kolejnymi etapami rozwoju naukowego dostrzegając w każdym rozdziale progres w kreowaniu problemu naukowego.. Równocześnie widoczne jest, że każda, kolejna publikacja z cyklu stanowi asumpt do poszukiwania nowych rozwiązań to jest *(od przeglądu - rozpoznanie obszaru, który warto badać, przez pierwsze badanie empiryczne ukazujące pewne niedoskonałości zastosowanej metodologii, które ogranicza uniwersalizm wnioskowania po sprecyzowanie właściwego problemu badawczego i jego rozwiązanie w 3 i 4 publikacji z cyklu, które pozwalają na postawienie wniosków zarówno naukowych jak i aplikacyjnych).*

1. Tytuł

Stwierdzam poprawność sformułowanego tytułu dysertacji, która składa się z cyklu publikacji, a ich tytuły są kompatybilne względem siebie i komplementarne wobec tytułu dysertacji doktorskiej. Zatem, czytelnik dostrzega logiczny ciąg problemowy realizowany przez badacza czytając kolejne tytuły z cyklu publikacji, a tym samym z łatwością identyfikuje problem naukowy. Oceniam, że uzyskanie takiego efektu na przestrzeni lat badań jest wyzwaniem i stanowi dużą trudność dla adepta nauki, brawo dla Pani Magister.

2. Wstęp s.10-13

Autorka przedstawia w sposób rzeczowy najważniejsze treści wprowadzające do tematu, równocześnie ujawniając luki badawcze w tym dynamicznie rozwijającym się obszarze sportu. Doktorantka na tych kilku stronach tworzy w czytelniku zainteresowanie amputacją tj. sportem, który jest ciekawy zarówno badawczo jak i naukowo. Wstęp jest **bardzo dobrze napisany** i zgodnie z jego przesłaniem uzasadnia podjęty problem naukowy jako nie tylko ważny społecznie ale przede wszystkim oryginalny poznawczo.

3. Cel i założenia pracy

Cel dysertacji został sformułowany jako cyt.: *„określenie rodzajów, częstości i przyczyn występowania urazów sportowych u zawodników po amputacjach trenujących adaptowaną piłkę nożną – amputację oraz ocena przydatności testu równowagi i stabilności posturalnej zawodników dla określenia ryzyka wystąpienia urazu sportowego.”*

Cel dysertacji doktorskiej zrealizowany został w cyklu czterech powiązanych logicznie i uporządkowanych tematycznie publikacji naukowych ujawniając progresywaną ewolucję formułowanych przez doktorantkę problemów badawczych. Niemniej w mojej opinii pierwsza publikacja z cyklu pozwala jedynie na określenia tła badań tzw. rozpoznanie obszaru badań, natomiast nie dotyczy bezpośrednio urazów bowiem jak pisze w swojej dysertacji doktorantka cyt. *” celem była charakterystyka tej dyscypliny sportu (historia rozwoju na świecie i w Polsce, specyfika przepisów gry, klasyfikacja zawodników) oraz przegląd dotychczasowych badań naukowych w tym obszarze”*. Zdecydowanie zalecam precyzyjność językową i merytoryczną, równocześnie nie mam wątpliwości, że praca przeglądowa, która formułuje kierunek badań jest ważna dla każdego adepta nauki zanim zostanie dookreślony ostateczny problem badań. Pozostałe cele są wzajemną konsekwencją podejmowanych działań empirycznych i są integralną częścią sformułowanego celu dysertacji. Ten krótki aczkolwiek ważny rozdział uważam że został dobrze napisany.

4. Metody badawcze

Rozdział ten składa się z trzech podrozdziałów tj. *4.1. Materiał badawczy/uczestnicy badań*, w którym, w kolejności prezentowanych publikacji, przedstawiono to co było analizowane. Moją uwagę zwraca poprawność podmiotowa zastosowana już w tytule rozdziału, albowiem pierwsza z prac to „przegląd” czyli teoretyczny materiał, a kolejne trzy publikacje to zbierany materiał empiryczny, który dotyczy osób z niepełnosprawnością narządu ruchu. Takie podejście świadczy przede wszystkim o dojrzałości badacza i znajomości terminologii gdyż rozdziela „materiał badany” od „uczestników badań”. W sumie doktorantka zbadała w drugiej publikacji jednokrotnie 40 sportowców uprawiających ampfutbol a doświadczenia z tej pracy badawczej i publikacyjnej stały się podstawą do kolejnych badań, ale już wobec grupy bardziej homogenicznej ze względu na wiek jak również staż i poziom sportowy. Efektem w 3 i 4 publikacji było zbadanie 25 zawodników Kadry Polski w ampfutbolu w sezonie piłkarskim 2018. W mojej opinii, ale również i tę refleksję odnajduję na dalszych stronach dysertacji, to liczebności te nie są imponujące aby przy takim zróżnicowaniu morfofunkcyjnym sportowców ampfutbolu pozwolić sobie na uniwersalizm wnioskowania. Niemniej, doceniam ogrom organizacyjny i działań badawczych, bowiem w badaniach osób z niepełnosprawnością (OzN) z wiedzą jaką już posiadamy na temat mechanizmów kompensacyjnych i adaptacji do sportu a także profesjonalizacji w sporcie (OzN), to metodologia, badań stanowi ogromne wyzwanie dla każdego badacza. Szczególnie uwidacznia ten aspekt kolejny podrozdział 4.2.

Procedura badań i narzędzia badawcze, to rozdział, gdzie opisane są zgodnie z kolejnością cyklu publikacji podejmowane działania i wykorzystywane narzędzia. Do tego podrozdziału mam jednak uwagę by rozróżnić procedurę od techniki i metody badań i od razu w tym miejscu kieruje pytanie: Czym jest rejestr urazów? Procedurą?, metodą? narzędziem? czy techniką zbierania danych?

Podrozdział 4.3 *Statystyczna analiza danych* - w mojej opinii - podrozdział ten nie najlepiej został opisany, albowiem zabrakło dotychczasowej konsekwencji Autorki dysertacji doktorskiej, czyli omówienia zgodnie z kolejnością cyklu publikacji. Pracę naukową wyróżnia uporządkowanie i konsekwencja, zatem jeśli (co zresztą jest naturalne) w kolejnych publikacjach były powtórzone testy to należało opisać ten rozdział kompleksowo, co na tym etapie jeszcze bardziej pokazało by pewną spójność cyklu. Niestety doktorantka wybrała sposób połowiczny odwołując się na początku do 1 i 4 publikacji, później dodając to co zostało zastosowane w 2 i dalej 3 i 4 publikacji a na koniec dodając, co jeszcze zrealizowano w 3 publikacji. W mojej opinii sposób opisanego rozdziału nie jest najlepszy, doradzałabym konsekwencję w pisaniu prac naukowych, nawet z ryzykiem powtórzenia lub lepsze zrozumienie znaczenia stosowania kolejnych testów, potrzeby ich stosowania, by rozdział ten stanowił całość dla analizowanego problemu naukowego. Ten rozdział dysertacji (4. Metody badawcze) oceniam jako zrealizowany tylko **poprawnie**.

5. Wyniki

Ten Rozdział dysertacji, tym razem napisany konsekwentnie w kolejności przedstawianych publikacji cyklu, treści w nim zawarte są sprowadzone do najważniejszych danych, które były przedmiotem analiz statystycznych i dalej dyskusji oraz wnioskowania. Rozdział napisany dobrze jest kompatybilny z załącznikami (źródło: cykl publikacji)

6. Dyskusja

Dyskusja to jeden z najważniejszych rozdziałów każdej pracy naukowej, bowiem ma ukazać dojrzałość badacza, jego zdolność do refleksji i krytycyzmu, co do własnych odkryć naukowych. Z przyjemnością czytałam ten rozdział odnajdując właśnie te elementy, zresztą podobnie gdy zapoznawałam się z tymi treściami bezpośrednio czytając źródło: PUBLIKACJE 1,2,3,4. W kolejnych artykułach dostrzec można zarówno rozwój problemów naukowych jakie są rozwiązywane, zmieniający się sposób myślenia o nich i interpretowania. Niezwykle cenne w recenzowanej dysertacji doktorskiej mgr. Zofii Kasińskiej jest również i to, że znalazły się w tej części poza omówieniem wyników również podrozdziały 6.2 *Innowacyjność i ograniczenia*

badan i 6.3. *Wskazania do przyszłych badan i/lub wskazania praktyczne*. I tu pozwolę sobie na opinię bardziej uogólnioną, może nadinterpretację, ale wydaje się, że to właśnie praca w zespołach projektowych, i pisanie artykułów naukowych do periodyków o zasięgu międzynarodowym, uznawanych w świecie nauki wymusza i uczy adeptów nauki do wskazania mocnych i słabych stron swoich badań a tym samym refleksji badacza. Doktorantka bardzo dobrze poradziła sobie z tym problemem, być może dlatego, że współpracowała z większym zespołem naukowców (współautorzy publikacji), ale jak sadzę przede wszystkim, że współpracowała z Promotorem, który jest autorytetem w obszarze sportu OzN zarówno w teorii jak i w praktyce. Ponadto, ogromna dynamika w rozwoju sportu OzN i jego profesjonalizowanie generuje nowe problemy, dlatego jest to obszar nauki, który ma ogromny potencjał, a naukowcy muszą szukać coraz to lepszych rozwiązań metodologicznych do zmieniających się warunków. I w tym kontekście wskazanie przez Autorkę dysertacji, że niestety ale w publikacji 4 nie potwierdziła się hipoteza, że monitorowanie stabilizacji będzie dobrym predyktorem do identyfikowania zagrożeń urazami, lub też jest to już moja opinia „rejestrator urazów jest niewystarczający, bo nie jest to narzędzie zwalidowane badaniem pilotażowym na tej grupie badanych (nie znalazłam takiej informacji w przekazanych źródłach) a subiektywna ocena (wiedza) sportowca i zdolność rozróżnienia urazu od obrażeń może być niewystarczająca”. Oczywiście to moje stwierdzenie, absolutnie nie obniża wartości i oryginalności przedstawionej mi do recenzji dysertacji doktorskiej.

Inna kwestia to podrozdział 6.3. *Wskazania do przyszłych badan i/lub wskazania praktyczne*, jest cenny zarówno naukowo, by dalej nakreślać kierunek badań naukowych, ale też społecznie, by to co robi naukowiec miało przełożenie dla praktyki.

7. Kwestie bioetyczne

Informacje zawarte zarówno w publikacjach jak i w oświadczeniu w dysertacji (dokumentacja) potwierdza, że wszystkie podjęte działania badawcze posiadały podstawę formalno-prawną w formie zgody właściwej Komisji Bioetycznej.

8. Uwagi edytorskie i redakcyjne

Ogólnie dysertacja pani mgr Zofii Kasińskiej napisana została ładnym językiem, z użyciem właściwej terminologii wobec podjętego tematu. Praca napisana poprawnie stylistycznie, niemniej jak zawsze w tego typu pracach Autorka dysertacji nie ustrzegła się drobnych błędów stylistycznych i językowych. Doradzałabym stosowanie w zadaniach złożonych zasady w której łącznik „i” jest zawsze przed kolejnym łącznikiem „oraz”. Ponadto

tak jak wskazałam wcześniej ważne jest, aby w tego typu pracach dbać o przejrzystość i konsekwencje w pisany tekście utrzymując dla całego tekstu tę samą konwencję.

Biorąc pod uwagę powyższe, stwierdzam, że rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 .r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 I., poz. 1789).

Wnoszę zatem do Kapituły Kolegium Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu o dopuszczenie Pani mgr Zofii Kasińskiej do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Jana Gierdzinska